

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1932.

Andra kammaren.

Nr 26.

Torsdagen den 31 mars.

Kl. 2 e. m.

§ 1.

Upplästes följande till kammaren inkomna sjukbetyg:

Att ledamoten av Riksdagens andra kammare, Redaktören Karl Andersson från Katrineholm, på grund av sjukdom (lungsäcksinflammation) är urståndssatt att under 4 veckor deltaga i riksdagsarbetet intygar.

Katrineholm den 28 mars 1932.

Carl Ellwyn,
lasarettsläkare.

Att riksdagsmannen E. O. Magnusson i Tumhult på grund av sjukdom — influensa — är urständssatt att under minst en vecka från och med denna dag deltaga i riksdagsarbetet; betygas härmed.

Tumhult och Växjö den 29 mars 1932.

A. Granholm,
legitimerad läkare.

Riksdagsman Emil Hultman, Järvsö, är på grund av sjukdom (ischias) oförmögen att deltaga i riksdagsarbetet minst 10 dagar från dagens datum.

Järvsö den 29 mars 1932.

Ragnar Zachrisson,
provinsialläkare.

§ 2.

Föredrogs en av herr Törnkvist i Karlskrona ingiven ansökning att på grund av trängande göromål i hemorten erhålla ledighet från riksdagsarbetet under 3 dagar från och med denna dag; och blev berörda ansökning av kammaren bifallen.

§ 3.

Vidare upplästes en till kammaren inkommen, så lydande skrivelse:

Till Riksdagens andra kammare.

Enär jag av hälsoskäl ej längre anser mig kunna utöva riksdagsmannakallet, får jag härmed avsäga mig min befattning såsom ledamot av kammaren.

Väby, Hökerum den 21 mars 1932.

Otto Johansson,
riksdagsman för Älvsb. l. södra.

Kammaren beslöt, med godkännande av den gjorda avsägelsen, att om den härigenom inom kammaren uppkomna ledigheten jämlikt § 28 riksdagsordningen hos Konungen göra anmälan; och blev ett i sådant avseende på förhand uppsatt skrivelseförslag, som nu upplästes, av kammaren godkänt.

Andra kammarens protokoll 1932. Nr 26.

§ 4.

Sedan riksdagens båda kamrar förehaft och godkänt de uti bankoutsrottets memorial nr 13 samt statsutskottets memorial nr 33 och 38 föreslagna voteringspropositioner rörande frågor, i vilka kamrarna fattat stridiga beslut, samt bestämt blivit, att vederbörliga omröstningar över de olika besluten skulle dena dag äga rum, så anställdes nu omröstningar enligt nedan intagna voteringspropositioner i följande ordning, nämligen:

1:a omröstningen:

(enligt bankoutsrottets memorial nr 13).

»Den, som i likhet med första kammaren vill bifalla det förslag, som innefattas i den vid bankoutsrottets utlåtande nr 10 fogade reservationen och alltså, i anledning av förevarande motion I: 55, medgiva, att till vaktmästaren hos första kammaren W. E. Willberg må, utöver honom författningsenligt tillkommande pension, från och med kalenderåret näst efter det, varunder han sista gången tjänstgör hos riksdagen, under hans återstående livstid från förslagsanslaget till riksdags- och revisionskostnader samt kostnader för riksdagens hus utgå en tilläggspension av sexhundra kronor; röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har riksdagen, i likhet med andra kammaren, bifallit vad utskottet i utlåtandet hemställt, eller att förevarande motion I: 55 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.»

Sedan efter given varsel kammarens ledamöter intagit sina platser och voteringspropositionen blivit uppläst samt anslagen, företogs omröstningen medelst namnupprop, och utföll densamma med 42 Ja och 162 Nej, varjämte 8 av kammarens ledamöter förklarade sig avstå från att rösta.

Den omröstning över ovanintagna voteringsproposition, som, enligt ankommet och nu uppläst protokoll, blivit av första kammaren samtidigt anställd, hade utfallit med 98 Ja och 25 Nej, vadan, då därtill lades andra kammarens röster eller.... 42 Ja och 162 Nej, sammanräkningen visade 140 Ja och 187 Nej,

och hade alltså beslut i denna fråga blivit av riksdagen fattat i överensstämmelse med nejpropositionens innehåll.

2:a omröstningen:

(enligt statsutskottets memorial nr 33).

»Den, som i likhet med första kammaren vill, att riksdagen må med anledning av herrar Bergqvists m. fl. och Hages m. fl. förevarande motioner, I: 25 och II: 48, för tillfälliga hjälpåtgärder för lindrande av nöd m. m. inom Norrbottens län för budgetåret 1932/1933 bevilja ett extra reservationsanslag av 50,000 kronor, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har riksdagen, i likhet med andra kammaren, beslutat avslå de i ämnet väckta motionerna (I: 25 och II: 48).»

Sedan efter given varsel kammarens ledamöter intagit sina platser och voteringspropositionen blivit uppläst samt anslagen, företogs omröstningen medelst namnupprop, och utföll densamma med 94 Ja och 109 Nej, varjämte 9 av kammarens ledamöter förklarade sig avstå från att rösta.

Den omröstning över ovanintagna voteringsproposition, som, enligt ankommet och nu uppläst protokoll, blivit av första kammaren samtidigt anställd, hade utfallit med 66 Ja och 58 Nej, vadan, då därtill lades andra kammarens röster eller 94 Ja och 109 Nej, sammanräkningen visade 160 Ja och 167 Nej,

och hade alltså beslut i denna fråga blivit av riksdagen fattat i överensstämmelse med nej-propositionens innehåll.

3:e omröstningen:

(enligt statsutskottets memorial nr 38).

»Den, som i likhet med första kammaren vill, att riksdagen må i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å de av herr J. B. Johansson m. fl. och herr Larson i Tönnersa väckta motionerna (I: 132 och II: 189), i vad densamma skilja sig från Kungl. Maj:ts förslag, ävensom de av herr Möller m. fl. och herr Hansson m. fl. väckta motionerna (I: 125 och II: 211) samt den av herr Lindhagen väckta motionen (I: 216), för så vitt sistnämnda tre motioner avse anslaget till det frivilliga skytteväsendets befrämjande,

a) till det *frivilliga skytteväsendets befrämjande* för budgetåret 1932/1933 anvisa ett extra reservationsanslag av 280,875 kronor,

b) medgiva, att av kronans äldre ammunitionspartier må till de frivilliga skytteföreningarna under budgetåret 1932/1933 försäljas högst 5,000,000 skarpa patroner m/94 till ett pris av 5 öre för patron, inklusive hylsa; röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har riksdagen i likhet med andra kammaren beslutat

a) i anledning av de av herr Möller m. fl. och herr Hansson m. fl. väckta motionerna (I: 125 och II: 211), i vad de avse anslag till det frivilliga skytteväsendet, avslå såväl Kungl. Maj:ts förslag om anvisande av anslag för detta ändamål för budgetåret 1932/1933 och om medgivande till försäljning av ammunition till de frivilliga skytteföreningarna som herr J. B. Johanssons m. fl. och herr Larsons i Tönnersa förenämnda motioner (I: 132 och II: 189);

b) att herr Lindhagens motion (I: 216), i vad motionen avser anslaget till det frivilliga skytteväsendets befrämjande, må anses besvarad genom vad utskottet anfört och hemställt.»

Sedan efter given varsel kammarens ledamöter intagit sina platser och voteringspropositionen blivit uppläst samt anslagen, företogs omröstningen medelst namnupprop, och utföll densamma med 102 Ja och 103 Nej, varjämte 8 av kammarens ledamöter förklarade sig avstå från att rösta.

Den omröstning över ovanintagna voteringsproposition, som, enligt ankommet och nu uppläst protokoll, blivit av första kammaren samtidigt anställd, hade utfallit med 76 Ja och 52 Nej, vadan, då därtill lades andra kammarens röster eller 102 Ja och 103 Nej, sammanräkningen visade 178 Ja och 155 Nej,

och hade alltså beslut i denna fråga blivit av riksdagen fattat i överensstämmelse med ja-propositionens innehåll.

§ 5.

Föredrogs var för sig följande Kungl. Maj:ts å kammarens bord vilande propositioner; och hänvisades därvid

till bevillningsutskottet propositionen, nr 220, med förslag till lag om ändring i vissa delar av kommunalskattelagen den 28 september 1928 m. m.;

till bankoutskottet propositionerna:

nr 231, angående understöd åt efterlevande till vissa i statens tjänst anställda personer;

nr 232, angående tilläggs pension åt vissa i statens tjänst anställda personer;

nr 233, angående pension åt vissa i statens tjänst anställda personer;

nr 234, angående distriktschefen vid statens järnvägar G. E. Löfmarcks pensionsrätt;

nr 235, angående uppfostringsbidrag åt avlidna telegrafkommissarien Bea (Beda) Magdalena Valgrens dotter Marya Adelberti de Gotha Valgren; och

nr 236, angående pension åt förre järnvägsarbetaren J. E. Fransén;

till jordbruksutskottet propositionen, nr 237, angående försäljning av vissa kronan tillhöriga hållhågnader i Norrbottens län;

till bankoutskottet propositionen, nr 238, med förslag till lag om ändrad lydelse av 5 och 6 §§ lagen den 11 oktober 1907 (nr 85) angående civila tjänst innehavares rätt till pension;

till bevillningsutskottet propositionen, nr 239, med förslag till förordning angående märkning av kärl, innehållande söta läskedrycker, m. m.;

till bankoutskottet propositionerna:

nr 240, med förslag till lag om ändrad lydelse av 13 § lagen den 4 juni 1920 (nr 254) angående rätt till tjänstepension för ordinarie tjänstemän vid postverket, telegrafverket, statens järnvägar och statens vattenfallsverk, m. m.;

nr 241, angående beredande av delaktighet i statens pensionsanstalt för fast anställda ämneslärare vid folkhögskolans specialkurs för lantbruksstuderande;

nr 242, angående pension åt förre daglönaren N. I. Landgren; och

nr 243, angående pension åt förre postbiträdet Ida Henrietta Amalia Wallman; samt

till bevillningsutskottet propositionen, nr 244, med förslag till förordning om ändring i vissa delar av förordningen den 19 november 1914 (nr 383) angående stämpelavgiften.

Vid härpå skedd föredragning av propositionen, nr 245, angående tillfällig löneförbättring under budgetåret 1932/1933 för viss personal inom den civila statsförvaltningen överlämnades ifrågasvarande proposition, såvitt den anginge pensions- och indragningsstaterna till bankoutskottet, i vad den rörde jordbruksärenden till jordbruksutskottet och i övrigt till statsutskottet.

Vidare föredrogs och remitterades

till bevillningsutskottet propositionerna:

nr 246, angående restitution eller avkortning av vissa kronoutskylder, som påförts vid Pehr Fricks Fabrikers Aktiebolag anställda personer; och

nr 247, angående vissa ändringar i gällande tulltaxa; samt

till konstitutionsutskottet propositionen, nr 188, angående godkännande av en mellan Sverige och Turkiet undertecknad traktat angående förlikning, rättsligt avgörande och skiljedom.

Härefter föredrogs propositionen, nr 192, med förslag till lag angående ändring i 6 § lagen den 26 maj 1909 om tjänstgöringen i Kungl. Maj:ts lagråd m. m.; och hänvisades ifrågavarande proposition, i vad den avsåge lagförslagen till behandling av lagutskott och i övrigt till statsutskottet.

Slutligen föredrogs övriga å bordet vilande propositioner; och överlämnades därvid

till konstitutionsutskottet propositionerna:

nr 194, med förslag till ändrad lydelse av §§ 14, 15, 17—22, 27 och 28 riksdagsordningen samt till lag om ändring i vissa delar av lagen den 26 november 1920 (nr 796) om val till riksdagen; och

nr 195, med förslag till ändrad lydelse av § 12 riksdagsordningen;

till behandling av lagutskott propositionerna:

nr 205, angående godkännande av en mellan Sverige, Danmark, Finland, Island och Norge den 16 mars 1932 avslutad konvention om erkännande och verkställighet av domar m. m.; och

nr 206, med förslag till lag om stads och landsbygds förenande i judiciellt avseende m. m.;

till jordbruksutskottet propositionerna:

nr 202, angående försäljning av vissa kronoegendomar och lägenheter från sådana egendomar m. m.;

nr 212, angående inrättande av en lånefond för inköp av gasgeneratorer för motordrift m. m.;

nr 215, angående statens avdiktninganslag och statens avdiktningsslånefond;

nr 216, angående anordnande under år 1932 av en allmän jordbruksräkning;

nr 217, med förslag till lag om vård av vissa skogar inom Västerbottens och Norrbottens läns lappmarker med flera områden m. m.;

nr 218, med förslag till förordning om ändrad lydelse av 1, 2 och 4 §§ förordningen den 15 juni 1923 (nr 213) angående skogsvårdsstyrelser;

nr 219, angående anslag till lantbrukshögskolan, centralanstalten för försöksväsendet på jordbruksområdet, statens växtskyddsanstalt samt lantbruksinstitutet vid Ultuna m. m.;

nr 222, angående förlängning av den räntefria tiden m. m. beträffande vissa lån till Virestadssjöarnas sänkningsföretag i Kronobergs län;

nr 223, angående ytterligare statsunderstöd till delägare i Sävåns regleringsföretag i Älsborgs län;

nr 224, angående ytterligare statsunderstöd till Mosjöbottens torrlägningsföretag i Örebro län m. m.;

nr 225, angående uppskov med amortering av två till reglering av Nedre Årån i Jönköpings län beviljade lån från odlingslånefonden;

nr 226, angående viss ändring av grunderna för statsbidrag till utredning rörande reglering av Övre och Nedre Olandsån i Uppsala och Stockholms län; och

nr 230, angående anslag för byggnadsarbeten och andra engångskostnader avseende lantbrukshögskolan samt Alnarps lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitut;

till statsutskottet propositionen, nr 229, angående beredande av rätt till s. k. rekreativresor för viss personal vid försvarsväsendet med tjänstgöringsort i Boden;

till konstitutionsutskottet propositionen, nr 207, med förslag till lag angående ändring i vissa delar av lagen den 6 juni 1930 om kommunalstyrelse i stad m. m.;

till bevillningsutskottet propositionen, nr 208, med förslag till förordning om ändring i vissa delar av förordningen den 6 augusti 1894 (nr 61) angående mantalsskrivning m. m.;

till behandling av lagutskott propositionen, nr 209, med förslag till lag om ändrad lydelse av § 45 mom. 2 i värnpliktslagen den 12 juni 1925 (nr 337);

till statsutskottet propositionen, nr 214, angående anslag till allmän levnads-kostnadsundersökning;

till behandling av lagutskott propositionen, nr 228, med förslag till kungörelse om ändring i vissa delar av brandstadgan den 15 juni 1923; samt

till statsutskottet propositionerna:

nr 221, angående viss ändring av läroverksorganisationen i Stockholm;

nr 210, angående statsförvärv av Härnösand—Sollefteå järnväg m. m.;

nr 213, angående anslag till säkerhetsanordningar till ledning för fiskefartyg m. m.; och

nr 227, rörande anordnande av ett sjöhistoriskt museum i Stockholm.

§ 6.

Vidare föredrogos var efter annan de på kammarens bord liggande motionerna; och remitterades därvid

till statsutskottet motionerna:

nr 492 och 493 av herr *Hage m. fl.*;

nr 494 av herrar *Månsson* i Furuviik och *Holmström*;

nr 495 av herr *Thomson*;

nr 496 av herr *Weijne*; och

nr 497 av herr *Lundquist* i Rotebro; samt

till behandling av lagutskott motionen nr 498 av herr *Lundquist* i Rotebro.

§ 7.

Föredrogos, men blevo ånyo bordlagda konstitutionsutskottets utlåtanden nr 10—12 och bankoutskottets utlåtanden nr 14—21.

§ 8.

Vid föredragning härfpå av första lagutskottets memorial, nr 30, angående arvode åt den, som inom första lagutskottet biträtt vid behandlingen av Kungl. Maj:ts propositioner nr 72—74 angående godkännande av en internationell konvention för betryggande av säkerheten för människoliv till sjöss m. m., blev utskottets däri gjorda hemställan av kammaren bifallen.

§ 9.

Jordbruksutskottets nu föredragna utlåtanden nr 32—35 bordlades åter.

§ 10.

Herr statsrådet *Hamrin* avlämnade Kungl. Maj:ts proposition, nr 248, angående stöd åt Skandinaviska kreditaktiebolaget m. m.

Ordet begärdes därefter av

Herr **Lundstedt**, som anförde: Herr talman, ers excellens, mina damer och herrar! Huruvida den i den nu framförda propositionen inslagna vägen verk-

ligen är den för landet bästa, därom kan naturligtvis jag, även om jag hade större kunskaper i ämnet, än som kunnat inhämtas av dagspressen, icke ha någon kompetens att uttala mig.

Men onekligen innefattar det en betydande trygghet att veta, att regeringen så snabbt och energiskt som sker handlar i denna för vårt land så trista angelägenhet. Redan ha ett par extraordinära propositioner framlagts; och man kan förmoda, att flera liknande ting bliva av nöden. Nu reser sig emellertid frågan, om detta tillvägagångssätt — propositioner, utskottsutlåtanden och kammarbehandlings — också i fortsättningen städe kan vara den lyckligaste tekniken för förvaltningen av det allmännas intressen i det inträffade läget. Detta läge är otvivelaktigt så pass allvarligt för hela landets ekonomi, att det kan tänkas motivera från det normala avvikande grundsatser för statens handlingssätt. Från utlandet inströmma de mest oförtäckta beklaganden av den situation, vari Sveriges näringsliv anses ha råkat. Dessa beklaganden få särskild relief därigenom, att flera andra länder känna sitt eget affärsliv avsevärt berört av den svenska kraschen. Vårt lilla land var ett slags centrum för hela det vittfamnande företaget och får såsom sådant taga de kraftigaste stötarna. Den första för själva landet mera kännbara stöten bereda vi oss nu att möta med den framlagda propositionens hjälp. Sverige har dock säkerligen — det omvittnas allmänt och från skilda håll — de nödiga resurserna för att kunna tåla dessa stötar. Men frågan är likväl, om denna svåra kris skall på bästa sätt kunna övervinnas, *utan att särskilda åtgärder vidtagas för organisering av en för de inträffade förhållandena särskilt lämpad statsledning.* Enligt min ringa mening kunde denna fråga med skäl ha ställts månader före den inträffade aktualiseringen av de Kreugerska svårigheterna. Kastar man en blick tillbaka på de tre senast gångna kvartalen, ser man, hur jobspost följt på jobs-post. Danatbanken stängdes. De därefter till Londonmötet knutna förhoppningarna grusades. Så kom punktkatastrofen. Därpå oroades världen av konflikten mellan Kina och Japan. Från Tyskland ingingo titt och tätt underrettelser fyllda av oro för ett sammanbrott med därur härflytande olyckor av överskådlig räckvidd för hela det västerländska Europa. Bland ljusglimtar trodde man sig kunna peka på Hoover-moratoriet. Men var det verkligen en ljusglimt? Kanske för Tyskland. Men för Sverige kunde det icke så betecknas med de avspärrningsåtgärder, som i Tyskland vidtogos. Alla visste vi nu vilka våldsamma transaktioner den svenska penningkejsaren inlåtit sig på med just Tyskland. Var denne man en verklig trollkarl? Varom icke, så — krukan går så länge, tills den brister. Undertecknad har aldrig haft tillfälle att skåda bakom de storfinaansiella kulisserna. Men jag har haft tillfälle till tankeutbyte med omdömesgilla och fördomsfria människor. Och från allmänt kända fakta — dels hela världsekonomiens gungning, dels Kreugerkoncernens svindlande dimensioner — var den slutledningen nära nog ofrånkomlig, att även detta företag måste befinna sig i gungning och att det verkligen vore ett trolleri, ett underverk, om icke detta svenska jättebolag till sist skulle taga en ända med förskräckelse, varvid katastrofen i första hand måste gå ut över vårt lilla men hittills ekonomiskt dock så väl skötta land. — Så syntes då de nyss antydda tillbuden till världskrisens ödesdigra utveckling innefatta en varning, en varning adresserad till oss på ett alldeles särskilt sätt. Detta utgjorde den faktiska bakgrunden för vissa synpunkter, som jag för några månader sedan tillät mig uttala i en sluten församling. Jag tager mig här friheten att kortfattat återgiva det väsentliga av dessa synpunkter.

Hur utvecklade än de internationella förbindelserna mellan folken äro, måste ett land dock alltid slutligen lita till sig självt. Och i sådant avseende kan en nation stundom nödgas att till det yttersta utnyttja de hjälpkällor, som kunna finnas. Därvid bör märkas, att en nations inre politik så till vida kan vara

Ang. stöd
åt Skandi-
naviska
kreditaktie-
bolaget m. m.
(Forts.)

Ang. stöd
åt Skandi-
naviska
kreditaktie-
bolaget m. m.
(Forts.)

att likställa med landets direkta tillgångar, att den kan binda eller frigöra resurser, som vid särskilda tillfällen kunna vara av största betydelse. Detta framträder icke alltid på samma aktuella sätt. Men när *fara* är å färde, då *kan* denna synpunkt bli både A och O i det för hela folket bästa tillvägagångs-sättet.

Om man påstode, att situationen för vårt land nu (d. v. s. vid tillfället i fråga, i mitten av januari) är mera oroväckande än den någonsin förut i senare tid varit, så skulle man kanske påstå något, som man icke direkt kunde bevisa. Men vad man med bestämdhet kan säga, det är, att aldrig någonsin förut har en kris av *detta slag* hotat vårt land. Man kan vidare med bestämdhet säga, att *ingen* vet, vart det kommer att bära hän och att denna kris *kan* komma att lössläppa krafter utifrån eller inifrån, vilka möjligen bliva av skickensediger betydelse för vårt lands framtid. I en sådan situation synas *befolkningens gemensamma intressen* kräva, att man i tid gör sig beredd att möta den hotande faran och söka förebygga vissa konsekvenser av världskrisens utveckling. Det synes mig kunna ifrågasättas, huruvida icke den tidpunkten nu är kommen.

Varje politiskt parti — som verkligen är politiskt och icke är beslutet att ensidigt i varje väder och vind endast hävda partiets egna intressen, sådana som de *omedelbart* framträda — varje sådant parti, säger jag, måste med sina argument och beslut tillse, att *välståndet i hela landet* i görligaste mån uppehålls. Denna synpunkt måste i tider, då detta välstånd på ett särskilt sätt hotas, rentav tränga i förgrunden. Det kan i sådana tider bliva nödvändigt att icke i den praktiska politiken aktualisera vissa krav, som det eljest varit en angelägen sak att skjuta fram. Redan härigenom borde på ett helt naturligt sätt uppstå en viss avspänning i förhållandet mellan de olika partierna. Å andra sidan ligger en särskild fara för hela samhället i det missnöje, för att icke säga den förtvivlan, på grund av arbetslöshet och ekonomisk nöd, som inom omfattande befolkningslager måste sprida sig, därest landets allmänna ekonomi inom den närmaste framtiden skulle märkbart försämrans. I den rådande situationen måste det därför också inom de borgerliga partierna kunna väckas ett verkligt intresse av annan art än vanligt för medverkan till hävande av den värsta ekonomiska nöden för småfolket och i fortsättningen för att motverka nödens spirande.

Detta var grundtanken i det uttalande jag tillät mig göra vid det ifrågasvarande tillfället. Jag kunde därvid intet nämna angående Kreugerkoncernens farlighet. Jag hade inga andra kunskaper än vilken som helst annan. Det var för mig liksom för de flesta andra privatpersoner omöjligt att tränga tillräckligt djupt i det faktiska läget. Betänk, att vid den tiden funnos ännu inga skuggor i den gloria, varmed penningfursten omstrålades i den allmänna meningen! Det kunde vara farligt för den oinvigde att vara närgången. Vad som redan då saknades och som redan länge saknats, det var enligt min mening en regering med den utomordentliga auktoritet, att den *vågat* laga efter lägligheten, d. v. s. att den *vågat* kräva en granskning av papperen i ett företag, som visserligen var av privaträttslig natur, men som dock genom sina svindlande dimensioner kunde tänkas störta landet i misär. Frågan, huruvida ett sådant företag *för alla eventualiteter* hade en *faktiskt hållbar* proportion mellan sina tillgångar och skulder, den frågan var av ödesdiger betydelse för Sverige, dels direkt för oss själva, dels indirekt med hänsyn till vårt moraliska ansvar till utlandet. Ingen regering i hela världen låg dock närmare till att söka syna Kreugerkoncernen i sömmarna än den svenska regeringen. Sverige hade också ett särskilt intresse att beakta, nämligen vad en tidning i går kallade distribueringen av svensk produktionsteknik till utlandet, varigenom vår konkurrenskraft möjligen kunde minskas. Vidare synes mig ha förelegat ett

allmänt intresse att värdera betydelsen av att en del av vår egen tändsticks-industri nedlades till förmån för utlandet. Allt detta är emellertid icke på något sätt att fatta såsom en kritik av den nu sittande regeringen. Med dennas ur *politisk* synpunkt svaga underlag kunde den näppeligen ha förfarit annorlunda än den gjort. Vad jag sagt, har jag sagt endast för att illustrera betydelsen i kritiska tider av en stark regering.

Funnos sålunda redan förra året och kanske dessförinnan vissa grunder för att taga i övertvägande, huruvida icke en regering med en annan auktoritet än den nuvarande borde träda till styret, så synes mig denna fråga genom de senaste veckornas händelser ha blivit högeligen aktualiserad. Äro icke, ers excellens och herrar ledamöter av partiledningarna, äro icke förhållandena sådana, att de framtvinga en allvarlig och på djupet gående diskussion angående lämpligheten, för att icke säga nödvändigheten, av en ömsesidig avspänning i de politiska motsatserna, för intet annat syfte än en konsolidering i görligaste mån av landets ekonomiska hjälpkällor och andra resurser. Under denna riksdag ha såväl från regeringens som från andra inflytelserika politikers sida ofta framkommit vackra bevis på oegennyttiga omsorger om landets bästa. Likväl kan man i det förevarande läget tycka sig sakna sådana ord och sådana tongångar, som göra det klart, att man är till det yttersta beredd att *i fall av behov lösgöra av partipolitiken bundna krafter* till mötande i en mäktiga ödesdiger tid av en fara, desto mer allvarligt oroande, som ingen till fullo känner dess räckvidd, och ingen ens vet med säkerhet, varifrån den hotar.

Vårt folk kan icke av sina ledande män kräva det omöjliga, kräva orosanledningarnas undanröjande. Vad majoriteten av vårt reflekterande folk torde önska är därför endast, att det *möjligaste* åvägabringas av *trygghet* i en orolig tid, på det att affärslivet och produktionen må kunna fortgå och stimuleras samt exporten om möjligt ökas till befrämjande av en gynnsam handelsbalans. Jag är av den uppfattningen, att denna trygghet för hela landet, och därmed framför allt för de ekonomiskt sämst ställda, är det mest eftersträvansvärda. Men jag har också den uppfattningen, att detta mål skulle bäst befördras, därest en man med det största förtroendet hos det största antalet medborgare trädde fram och gjorde ett försök att kring sig samla det yppersta vad landet har, av män från skilda partier, utmärkta genom beprövat allmänt förtroende och genom högsta fackkunskap i de krävande frågorna. Om det överhuvud icke är likgiltigt för ett konstitutionellt land, hur dess regering är sammansatt, d. v. s. hurudan den politiska grunden för densamma är, vilken auktoritet den har, så måste det väl i ett läge som det rådande — ett läge, där redan en extraordinär moratorielag måst antagas, och där regering och riksdag, trots en redan synnerligen hårt pressad budget, synas vara färdiga att plötsligt engagera sig för hundratals miljoner — vara av största betydelse, att vid styret sitter en regering av *utomordentlig* styrka på grund därav att den utrustats med ett *kvalificerat* allmänt förtroende. Ihågkommas måste också, att utlandet i dessa tider har sin särskilda uppmärksamhet i ekonomiska ting riktad på Sverige. Att utlandet får ett gynnsamt, ett särdeles gynnsamt, intryck är förvisso icke utan sin stora betydelse. Det torde vara otvivelaktigt, att en nu antydd samling i vårt land skulle i hög grad bidra till ett sådant intryck i utlandet.

Huvudpunkt på programmet vore dock givetvis åtgärder av sådant slag, att vårt eget folk måste förstå, att statsledningen är icke blott beredd utan även kapabel att göra det yttersta för att hindra den ekonomiska nöden att utbreda sig bland de små i samhället. Men den erforderliga *allmänna offervilligheten* för genomförandet av en sådan programpunkt torde icke kunna åstadkommas, utan att en verklig politisk samling äger rum.

Förutsättningen för en sådan utomordentlig regering, d. v. s. för att den skulle kunna helt lyckas styra statskeppet igenom de oroliga farvattnen, vore

Ang. stöd
åt Skandi-
naviska
kreditaktie-
bolaget m. m.
(Forts.)

Ang. stöd
åt Skandi-
naviska
kreditaktie-
bolaget m. m.
(Forts.)

givetvis, att den erhöle riksdagens bemyndigande i en eller annan form att handla så, som den med hänsyn till det allmänna läget och inträffade särskilda situationer funne vara nödvändigt eller gagneligt. Givetvis vore framgången icke allenast beroende på en nu nämnd regering. Nära nog varje medborgare har i sin hand att genom energi och sparsamhet, genom val av livsfrönödenheter och framför allt genom uppoffrande handlingssätt giva sitt bidrag till befrämjande av det allmänna bästa. Tillkomsten av denna regering med dess särskilda förtroende från alla håll skulle, såvitt jag förstår, *understryka tidens allvar* och *skärpa* medborgarnas *ansvarskänsla* i de hänseenden, jag nu antytt.

Det kan icke för starkt understrykas, att mina ord icke ha någon personlig udd åt något håll, framför allt att de stå i den bästa överensstämmelse med en hög, mycket hög uppskattning av den politiska och fackliga kapaciteten hos den sittande regeringens medlemmar. Flera av dem äro uppenbarligen högst betydande personligheter. Men har man den starka övertygelsen, som jag har, angående vad som i det inträffade läget är det för landet bästa, då kan man enligt min mening icke stå till svars inför sig själv med att i denna församling, när man har äran att därav vara ledamot, undertrycka en sådan övertygelse. *Det* är hela saken. *Det* är anledningen till att jag talat som jag gjort. Naturligtvis inser jag, att sådana synpunkter, som jag nu berört, ha blivit övervägda både av herrar statsråd, partiledare och andra riksdagsmän. Mitt inlägg är därför endast att fatta som en vädjan till regeringen och till partierna att taga under förnyad omprövning, huruvida icke en landsregering i mest egentliga mening vore för oss alla, vore för hela folket, i dessa bistra tider det tryggaste.

Vidare yttrade:

Herr Kilbom: Herr talman! Under den pressdebatt, som föregått den nu avlämnade propositionen, har det förklarats, att meningen var, att propositionen skulle slutbehandlas redan på lördagen. Jag vet inte, i vad mån detta stämmer med regeringens intentioner, men alldeles utan grund torde det väl inte vara. Det har vidare förklarats från en rad av tidningar, att hela denna fråga i verkligheten är avgjord genom en förbehandling mellan å ena sidan regeringen och å andra sidan partiledningarna samt riksgäldsfullmäktige och riksbanksfullmäktige. Vad är det för sorts nya fasoner, man på det sättet får införda i riksdagen! (Ja, äro de gamla, så synes det mig vara desto större skäl att bryta med dem.) Eller anser inte den sittande regeringen, att det nuvarande läget är så pass allvarligt, att det verkligen motiverar ett mycket omsorgsfullt förberedande av de handlingar, som kunna behöva vidtas? Anser man sig kunna traska vidare på den gamla korridorpolitikens vägar, då tror jag inte man har stora förutsättningar att lösa vad man föresatt sig. Det är ju ändå så, antar jag, att både de tvenne nyssnämnda institutionerna, framför allt riksbanken, och ävenledes regeringen haft tillfälle att få alla de informationer, som man ansett vara av vikt. Men riksdagen har det inte. Och dock få vi se, herr talman, hur man här helt enkelt kräver, att riksdagen utan vidare skall köra igenom hela denna sak utan att få ordentlig kännedom om vad som ligger till grund för regeringens förslag och vilka konsekvenser det kan komma att medföra. Det tillkommer inte oss att slå vakt om någon slags borgerlig demokrati, men nog tycker jag, att herrarna skulle ha anledning att själva ställa sig den frågan, var ni nu äro någonstans, om ni inte äro inne på andra vägar än den borgerliga demokratiens. Inkallandet och tillskapandet av någon privatriksdag för behandling av några som helst frågor känner varken riksdagsordningen eller grundlagsbestämmelserna i övrigt till, och man hade inte trott, att någonting dylikt här skulle, såsom skett, komma till uttryck. Ingen av riksdagens ledamöter har en aning om vad propositionen innehåller,

för såvitt den inte till vissa privat delats ut tidigare än till kammaren. Om den nu skall slutbehandlas på lördagen, så ha vi gammal erfarenhet, inte minst sedan Kreditkassan 1922 och 1923, att det kommer att ske på bekostnad av saktligheten. För att inlägga en protest däremot, herr talman, och för att förbehålla oss rätten att åtminstone få läsa propositionen och ta del av vad man vill att riksdagen skall besluta, hemställer jag, att propositionen måtte läggas på bordet.

*Ang. stöd
åt Skandi-
naviska
kreditaktie-
bolaget m. m.
(Forts.)*

Hans excellens herr statsministern **Ekman**: Herr talman! Med anledning av herr Kilboms yttrande vill jag endast helt kort säga, att regeringen aldrig förutsatt, än mindre uttalat någon önskan om eller själv trott, att denna fråga skulle bli färdigbehandlad i riksdagen på lördagen. Vad man kan uttala är endast att den måtte ägnas snabbast möjliga behandling. Men därav följer ingalunda, att förhållandena nu äro sådana, att man skulle behöva behandla detta ärende med samma snabbhet, som när det gällde moratorielagen, beträffande vilken det ju var önskvärt att den kunde träda i kraft redan till närmaste söckendag. Varje uppgift, att man från regeringens sida förutsatt, att den nu föreliggande frågan skulle slutbehandlas på lördagen, är alltså fullständigt ogrundad.

Herr **Magnusson** i Skövde: Herr talman! Det hade säkerligen varit lyckligt, om den debatt, som nu påbörjats, sparats till i morgon, så att man hade haft tillfälle att läsa propositionen och inte måst bilda sig ett omdöme allenast på grundval av de redogörelser, man sett i tidningarna. När jag nu likväl tillåtit mig begära ordet, så är det endast för att ge uttryck åt de bekymmer, som jag för min ringa del såväl som många andra känner inför den situation, som uppstått, och även för att ge uttryck åt den uppfattningen, att det förefaller mig, att riksdagen i alltför hög grad ställes inför fakta, där man intet annat val har än att gå med på vad som föreslås. Jag tillåter mig i vänlighet erinra om vad jag var inne på under remissdebatten, nämligen att det säkerligen hade varit lämpligt, om riksdagen hade blivit sammankallad förliden höst, då de förhållanden seglade upp, vars frukter vi nu i så bitter mån få skörda. Riksdagen hade då kunnat hållas mera à jour med händelserna, och jag tror, att detta skulle kunnat avsätta ett samarbete, som i någon mån åtminstone hade kunnat hjälpa upp förhållandena eller åtminstone leda till ett undvikande av de förhållanden, som jag här tillåtit mig beklaga. Jag har som nämnt endast genom redogörelser i tidningarna sett, vad propositionen innehåller, och jag kan därför inte ingå i någon kritik för densamma. Jag kan endast ge uttryck åt en reflexion, som jag och många med mig gjort, när vi nu kommit hit efter påskledigheten och ställts inför faktum. Här har jordbruksnäringen i tio år på mycket goda grunder begärt att bli hjälpt, men det har icke föranlett till någon genomgripande åtgärd. Men nu kan man på fjorton dagar eller mindre göra i ordning en hjälp på 215 miljoner kronor åt ett enda bankinstitut.

Med vad jag nu sagt har jag icke på något vis velat ge uttryck åt den meningen, att denna hjälp skulle vara obefogad, det vågar jag icke göra. Men sannerligen jag vet, hur det skall bli möjligt, när man möter reflekterande personer ute i landet och de göra den frågan, hur riksdagen har handlat i nu föreliggande fall, sannerligen jag vet, hur man skall kunna ge en nöjaktig förklaring till riksdagens handlingssätt.

Jag vill vidare ge uttryck åt den meningen — det är närmast den saken, som föranlett mig att begära ordet, ty jag vet icke om det med den hastiga behandling, som denna fråga kommer att få, blir någon möjlighet att motionsledes göra några framställningar; jag riktar mig alltså nu till utskottet —

Ang. stöd
 åt Skandi-
 naviska
 kreditaktie-
 bolaget m. m.
 (Forts.)

jag vill, säger jag, ge uttryck åt den meningen, eftersom det ju inte är något statsmakternas förhållande eller åtgärd, som föranlett vederbörande att göra dessa vidlyftiga affärer, på vilka så stora förluster ha uppkommit, att man framför allt måtte sörja för att det icke blir enbart den allmänhet, som måste hos bankerna låna pengar, som får betala kostnaderna genom höga räntor, utan att kostnaderna i stället må i huvudsak drabba vederbörande aktionärer genom att de icke få någon utdelning under tiden tills pengarna bli återbetalade. — Jag hör nu av herr finansministern att regeringen har beaktat denna synpunkt i propositionen, så att utdelning ej får äga rum, och jag tackar för upplysningen härom. Jag beklagar då, att jag med anledning av de rykten, som jag hört, nödgats begagna tillfället att ge uttryck åt denna mening.

Jag skall icke längre uppehålla debatten, det tjänar ingenting till, men kammaren får ursäkt mig, att jag begärt ordet för att ge uttryck åt de bekymmer, som jag känner inför svårigheterna, bekymmer som jag tror äro ganska allmänna bland kammarens ledamöter.

Herr Laurin: Herr talman! Jag skall tillåta mig att citera ett stycke ur en artikel i detta ämne i tidningen Social-Demokraten. Det heter där: »Man måste också klargöra att skall nu staten, själv i trångmål på grund av depressionen, göra sitt yttersta för att säkerställa enskilda kreditanstalter och industriföretag, så kräva anständighet och logik att lika kraftiga ansträngningar göras för att även lindra den nöd och motverka den arbetslöshet som redan nu i vårt land är till finnandes.»

Ja, jag kan tillfullo instämma i detta uttalande, och jag undrar vad folket ute i landet säger, när nu denna stora kredit med tämlig säkerhet beviljas. Men det är icke bara herr Engbergs arbetslösa, som ha skäl att reflektera över denna stödaktion, det finnes också tusen och åter tusen av jordbrukare, som lida nöd under de nu rådande förhållandena. Herrarna ha väl alla sett, huru som vid en enda häradsrätt ett femtiotal konkurser på en enda gång varit före. På det viset fortsätter det överallt ute i landet, men inte ser man, att någonting göres för dessa människor. Från vårt håll har framkommit en motion om moratorium för dessa jordbrukare, men om den saken har det ännu icke hörts någonting, och inte blir det väl någonting heller. Vi ha också väckt en motion om att diskutera Sveriges handelspolitiska läge såsom en utgångspunkt för hur vi böra ställa oss i dessa tider. Den motionen väcktes visserligen innan dessa tråkigheter voro kända, men den har blivit ännu mera aktuell genom vad som sedan inträffat. Jag tror nog, att vi litet var, icke blott enskilda medborgare, utan också staten själv, måste komma ihåg, att vi icke längre äro så kraftiga och så duktiga som för några år sedan. Här gäller det säkerligen, mina herrar, att försöka ena sig om en plan att komma ut ur detta elände, och då går det enligt min mening icke för sig att bara taga en enda bit, låt vara en mycket stor och viktig sådan.

Jag skall naturligtvis icke alls inlåta mig på någon kritik av den kungl. propositionen, utom i en enda liten del. Självfallet har jag icke ännu hunnit studera propositionen, och jag har kanske icke heller förmåga att sätta mig in i densamma, men det finnes en passus, som jag skulle vilja påpeka. Det heter nämligen, att bankens aktieägare skulle kunna få utdelning på sina aktier intill dess förlagslånet och krediten äro tillfullo guldna, d. v. s. utdelningen i banken skall vara begränsad till 5.5 %, alltså en procentsats, som nära nog motsvarar den räntefot, efter vilken de av staten utlånade pengarna skola förräntas. Dessa aktier äro väl, mina herrar, värdelösa för närvarande. Skola aktieägarna ändå gynnas med 5.5 % utdelning? Nåja, gärna för mig, om detta är nyttigt och bra, men jag frågar då: Vem gynnar dem, som ha t. ex. sekundärinteckningar i dessa gårdar, som nu gå på exekutiv auktion? De få minsann inga

5.5 % på sina pengar, de göras icke till föremål för någon stödaktion. Vem gynnar jordbrukarna? Ingen. Skulle det icke vara skäl, mina herrar, att taga under öfvervägande att i samband med denna stora proposition också diskutera jordbrukets och övriga näringsars dåliga läge. Ty här finnes med säkerhet en massa folk, som, ehuru de icke ha direkt att göra med den här stora sorgliga tilldragelsen, dock komma att lida av följderna av densamma, vore det icke skäl, mina herrar, att söka diskutera och ena oss om en plan att rädda gamla Sverige ur den nöd, som eljest med säkerhet kommer att följa.

*Ang. stöd
åt Skandi-
naviska
kreditaktie-
bolaget m. m.
(Forts.)*

Herr **Magnusson** i Skövde: Herr talman! Jag ber om öfverseende att jag på nytt begärt ordet, men jag har gjort det med anledning av ett par underhandsord mellan mig och finansministern.

Av propositionen framgår, såvitt jag har kunnat se, att en utdelning av $5\frac{1}{2}$ % på aktierna skall kunna lämnas under den tid, som staten innehar fordran på banken. Är detta riktigt, ber jag att få förtydliga vad jag förut sagt, att enligt min mening böra aktieägarna få finna sig i, att under den tid, det här lånet skall regleras, någon utdelning icke bör äga rum. Det var detta, som jag ville ha sagt och som föranledde mig att ånyo begära ordet.

Chefen för finansdepartementet herr statsrådet **Hamrin**: Det sista yttrandet av herr Magnusson i Skövde beror på ett misstag, som kanske jag själv gjort mig skyldig till. Jag syftar på den sats, som återfinnes på sid. 4, där det under punkt 4 säges att: »det förutsattes, att någon utdelning ej äger rum under innevarande år». Jag ber att få erinra kammarens ledamöter därom, att styrelsen för banken framlagt sin förvaltningsberättelse och föreslagit bolagsstämman en utdelning av 15 kr. pr aktie, vilket motsvarar ungefär 10,6 % på aktiernas nominella värde.

Då jag emellertid nu alldeles oförberett nödgas begära ordet, skall jag tillåta mig att säga ytterligare några få ord. Jag vill då giva uttryck åt den meningen, att den bitterhet, som här kommit till uttryck från de talare, som redan ha haft ordet, knappast kunna vara starkare uttryck för deras känslor än för mina och — jag är övertygad därom — hela regeringens känslor. Det är ju alldeles uppenbart, att det är först efter en synnerligen ingående och djupgående prövning av detta ärende, som regeringen framlagt den proposition, som för en stund sedan avlämnades. Jag tillägger blott, att hade det förhållit sig så, att denna väldiga stödåtgärd begärts för att skydda, såsom en talare här uttryckte sig, ett enskilt bankintresse och dess aktieägare, skulle åtminstone icke mitt namn stått på denna proposition. Men, mina herrar, det är ju ändå så att detta stora kreditinstitut är kreditgivare och förlagsgivare åt en betydande del av vårt näringsliv, icke blott åt industrien utan jämväl i stor utsträckning åt jordbruket. Bankens fall måste komma att innebära betydande vådor och ökade svårigheter och bekymmer för alla näringsutövare i landet och skulle också komma att medföra ökad, ja i högst avsevärd grad ökad, arbetslöshet och minskade förvärvsmöjligheter för betydande delar av vårt folk. Det är inför detta perspektiv och i en känsla av tyngden av ansvaret, som regeringen och jag för min del nödgats framlägga den proposition, som vi här nu förberedelsevis diskutera.

Herr **Kilbom**: Herr talman! Som jag sade i mitt förra anförande är det ju fullkomligt omöjligt åtminstone för den som fått sina uppgifter endast i pressen att gå in på den remissdebatt, som här ändå utvecklats. Jag hemställer sålunda ännu en gång om bordläggning av propositionen, varigenom vi bli i tillfälle att i morgon återkomma till remissdebatten.

Vidare anfördes ej. Ifrågavarande proposition bordlades.

§ 11.

Herr *Engberg* uppläste och överlämnade en till riksdagen ställd, av tryckt exemplar av de vid interparlamentariska unionens konferens i Bukarest den 1—7 oktober 1931 fattade resolutionerna åtföljd skrivelse av följande lydelse:

Till riksdagen.

I enlighet med bestämmelserna i stadgarna för Interparlamentariska Unionen, att varje nationell grupp av nämnda union skall till vederbörande statsmakters kännedom bringa de beslut av den interparlamentariska konferensen, som äro av allmänt intresse, får styrelsen för Riksdagens Interparlamentariska Grupp härmed vördsamt överlämna ett exemplar av de vid den tjugusjunde interparlamentariska konferensen i Bukarest den 1—7 oktober 1931 fattade resolutionerna.

Stockholm den 31 mars 1932.

Styrelsen för Riksdagens Interparlamentariska Grupp.

Eric Hallin,
ordförande.

Omförmälda skrivelse och resolutioner lades till handlingarna.

§ 12.

Avlämnades följande motioner i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 174, med förslag till förordning om ändring i vissa delar av förordningen den 2 juni 1922 om automobils katt m. m., nämligen:

nr 499 av herr *Edberg*;

nr 500 av herr *Lindmark*;

nr 501 av herrar *Persson* i Grytterud och *Gustafson* i Kasenberg;

nr 502 av herr *Bengtsson* i Kullen; samt

nr 503 och 504 av herrar *Andersson* i Rasjön och *Pettersson* i Hällbacken.

Vidare avgåvos motioner av

herrar *Sandström* och *Molander*, nr 505, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 210, angående statsförvärv av Härnösand—Sollefteå järnväg m. m.;

herr *Andersson* i Stockholm, nr 506, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 229, angående beredande av rätt till s. k. rekreationsresor för viss personal vid försvarsväsendet med tjänstgöringsort i Boden;

herr *Andersson* i Igelboda, nr 507, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 182, angående anslag till särskild polisverksamhet för uppdragande av olovlig införsel av spritdrycker, lönnbränning m. m.; och

herr *Öhman m. fl.*, nr 508, om avslag å Kungl. Maj:ts proposition, nr 178, med förslag till lag om ändring i vissa delar av lagen den 6 juni 1925 om polisväsendet i riket.

Samtliga ovannämnda motioner bordlades.

§ 13.

Justerades kammarens protokoll för den 16 och den 22 innevarande mars.

§ 14.

Justerades protokollsutdrag angående av kammaren denna dag fattade beslut.

§ 15.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

herr <i>Månsson</i> i Furuvik	under 4 dagar fr. o. m. den 1 april och
» <i>Bergström</i> i Bäckland	» 2 » » » 1 » .

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 3.50 e. m.

In fidem
Per Cronvall.
